

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐՈՒՄԻ ԲԱՆԴԱՊԱՏՈՒՄԻ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՆԴԱՊԱՏՈՒՄԻ (Կանխիկ վճարելի)

Հայաստան	Ուրիշ ամէն տեղ
10 ֆրանք	Տարեկան բաժնորդագին 20 ֆրանք
5 ֆրանք	Վեցամսեայ » 10 ֆրանք
2 1/2 ֆր.	Եռամսեայ » 5 ֆրանք

Ուէ գրութիւն կամ գրամ զրկել տնօրէն-խմբագրին այս հասցեով

M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal Armenia

MARSEILLE (France)

ԼԶ ՏԱՐԻ

Թիի 32

1921 ՄԱՐՏ 9 ԴՆ.

(Հ.Տ. 1921 Փետրվար 24)

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագրանել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 2 սանդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 4 սանդիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲՈՎԱՆ ԴԱՎԱՆԻԹԻՆ

Հայ պետութիւն. — Հայաստան, Կիլիկիա եւ Քիւրտիստան. Լոնտոնի Խորհրդատուովը եւ Սէվրի դաշնագիրը. — Հայաստանի նոր կառավարութիւնը. — Լուրեր փարիզէն. — Նամակ Խոսրովի (Բատուկ). — Այցելութիւն մը Կոմիտաս վարդապետին. — Է. Բ. Ը. Միւսթիւնէն. — Տեղական. — Աղքատախնամի մը պէտքը Մարսէլի մէջ. Լոնտոնի Խորհրդատուովը եւ Գեորգիան. — Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների նախագահութիւնը. — Վրաստան. — Զանազան լուրեր. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

ՀԱՅ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Վերջին աղետի միջոցին, շատեր յուսահատուր կախուսալին որ ահաւոր զոհողութիւններու գնով հազիւ չա՛ւա՞ծ անկախութիւններս վրայ տուինք այսքան շուտ:

Ի հարկէ հապճեպ և թերի դատողութիւն մըն էր այդ որ իր ներշնչութիւնը կառնէր Հայաստանի վարչաձևի փոփոխումէն: Պետականութեան գաղափարը իր խոսքուած, իսկական կազմակերպող դեռ մարմին առած չէ հայ ժողովրդի ստուար մասին մէջ, և այս է պետութեան մը ամենամեծ թշնամին. այդ թերացման ծնունդն է պետութեան և կառավարութեան իրար հետ չփոթելիքը. ասորը ծնունդն է նաև մեր մէջ տիրող կուսակցական ըմբռնողութեան այլա՛մերձ և եսական մոլեգնութիւնը:

Այն հաստքը թէ Հայաստանի վարչաձևի փոփոխութեամբ հայ պետութիւնը չէր քայքայուած, այսօր իր ոյժը կը գտնէ այն իրականութեան մէջ թէ Հայաստանի խորհրդադաշին կառավարութիւնը ինչպիսի իր տեղ անցած է ազգայնական կառավարութիւն մը:

Մանրամասնութիւններ կը պակսին առ այժմ այս փոփոխման մասին բայց իր ստուգութիւնը անվիճելի է քանի որ պաշտօնական խորհրդակով հասած է լուրը: Դիտար է այժմէն խորհրդածութիւններ ընել այս մա-

տին բայց ընդհանուր կերպով կարելի է ըսել որ փոփոխութիւնը անընդատ չկրնար ըլլալ մեր գաւորն և ոչ ալ հայ ժողովրդին որ ինք տրդէն ուզած և իրագործած է զայն:

Յարմար է որ ասկէ երեք ամիս առաջ վրացիների դահլիճն էր որ տեղի տուաւ պոլշէվիկ ճնշումին առջին, առաջին ծայրայեղ ընդդիմութեան, որովհետեւ այն ատեն այդ կը պահանջէր քաղաքականութիւնը. իսկ այսօր գարձեալ վրացիներն է նոր դահլիճին պետը. ուրեմն եթէ հանգամանքներ անպատ ըլլային, ի հարկէ տեղի չպիտի ունենար այդ փոփոխութիւնը: Արդէն իրազեկ տեղեկութիւններ կը հաւատարման թէ պոլշէվիկը արգաւանդ հող չունէր հայ ժողովրդին մէջ. բռնութեան մը ու արտաքին ճնշումի մը ստիպումէն էր այդ և նոր յոյսի մը նշույլը. այսօր այդ յոյսը ի գերեկ երաւ և հայ ժողովուրդը տեսաւ թէ կարմիր Ռուսին կամ արիւնտ թիւրքին եղբայրութեան վրայ հաւատք գնելով իր ունեցած քիչն ալ պիտի կորսնցնէ, իր երազել կարծած դրախտին ստուերն անգամ չտեսնելէ զատ:

Նաև յատկանշական է այս պարագան որ Սիւնիքի հայերը երբեք չեն թարկուեցան պոլշէվիկ դրութեան և նոյն իսկ փետրվար 15ին խորհրդադաշն մը կազմելով ինքզինքնին անկախ հռչակեցին. և ի հարկէ Սիւնիք իր անառիկ լեռներով ու քաջակորով գիւղացիութեամբ մեծ ոյժ մը կընձեռէ այսօր փոթորկալ յոյժ Հայաստանին:

Այս փոփոխութիւնը ունի նաև իր քաղաքական նշանակութիւնը և մենք յուսով ենք որ Լոնտոնի խորհրդադաշնովին մէջ մեծապէս նպաստաւոր տպաւորութիւն մը պիտի ունենայ մեր գաւորն համար:

Արդէն Միացեալ Հայաստանի կազմութեան գաղափարը այլևս ունէ կասկածէ դուրս կերելի, անկախ մեր այսօրուայ կացութենէն, ինչպէս անգամ մը ևս Դաշնակիցներ Լորտ

Գրդրնի բերնով յայտարարեցին այդ: Սահմաններու հարցն է իրենդրականը. բայց այս պարագան չպէտք է մեզ ջղագարէ. պետութեան մը ամբողջական սահմանագիծը առաջագահն անուր մըն է, շարժուն ոչակ մը որ կրնայ պարագայներու համեմատ սեղմուիլ ու ընդլայնիլ, նայած պետութեան ուժին:

Հիմա որ հին վարչաձևը դարձեալ գոյութիւն առած է Հայաստանի մէջ, մեր քաղաքական դիրքը աւելի հաստատուն հիմքերու վրայ կը գտնուի ինքնին. պէտք է դարձեալ աշխատինք վերակազմել մեր բանակը որ դառն ու ցաւազին փորձութեան մը վերջի ի հարկէ պիտի գաւառայ աւելի տոկուն և ինքնավստահ, վերստին առիթ կը տրուի արտասահմանի հայերուս աւելի կորովով աշխատելու և զօրացնելու մեր պետութիւնը. պարտականութիւն մը որ ցարգ պէտք եղած անձնութեան մը, վառ թափով չկատարեցինք:

Գէթ նախորդ աղէտները թող զօրաւոր, տպաւորիչ դասեր տան մեզ, որպէսզի զուր վէճերով ժամա՛վաճառ չըլլանք, այլ միահամուռ ու յարատեւ եռանդով աշխատինք Միացեալ Հայաստանի իրագործման ու ամրացման համար, իղձ մը որ անտարակոյս ամէն Հայու սրտէն կը բխի, ի՛նչ չա՛հ աղէտէն վերջ վայնա՛սուն փրցնելուն մէջ. կանխագուշտութիւնը շատ աւելի հեշտ է քան դարձանը որ երբեմն անկարելի է:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԻԼԻԿԻԱ ԵՒ ՔԻՒՐՏԻՍՏԱՆ

Երբ թիւրք և յոյն պատուիրակութիւնները Լոնտոնի խորհրդադաշնովին պայմանաժամ ստացան ինչ կերպի և Աթէնք հեռագրելու և նոր հրահանգ ստանալու, ժողովը ժամա՛նակ չկորսնցնելու համար որոշեց Հայաստանի և Քիւրտիստանի խընդիրներովը զբաղիլ թիւրք պատ-

ւիրակութեան հետ և Լորտ Գըրդրնի նախագահութեամբ գումարում մը տեղի ունեցու փետրվար 26ի չարաթ առաւօտ արտաքին գործերի նախարարութեան պաշտօնատան մէջ ինչպէս հրատարակած ենք Արմէնիայի նախորդ թիւով:

Լոնտոնէն փարիզի Պանին թըղթակիցը աճապարած էր հաղորդել իր թեքթին թէ կակնկալուի որ հայ պատուիրակները ոչ միայն Բիւխարէն գծած սահմաններով Հայաստան մը պիտի պահանջեն, այլ և Մեծ Հայաստանը ըսուածը որ իր մէջ կը պարունակէ Խարբերդն ու Տիար. պէքերը և Կիլիկիան: Արդ, փոքր Միսիսի մէջ հայ ժողովուրդը այնքան աննշան թիւ մը ունի որ այդչափ ընդարձակ երկրամասեր չկրնար բռնել, կրնէ. ուստի հաւանական չէ որ գոհացում տրուի այդպիսի միծա՛միտ պահանջներին:

Բայց թղթակիցը կը սխալի անտարակոյս. հայ անհատներ կամ խումբեր կրնան այդպիսի իղձեր յայտնած լինել բայց անոնք հայկա՛կան պահանջների պաշտօնական ներկայացուցիչները չեն:

Հայ պատուիրակները, Տ. Տ. Պողոս Նուպար և Ա. Ահարոնեան, որոնք, Հայ ազգի պահանջները պաշտօնապէս ներկայացնելու իրաւասութիւն ունին, ատոնց մասին բացատրուած թիւններ տուին Լորտ Գըրդրնի նախագահած ժողովին: Պողոս Նուպար փաշա փաստաբանեց թէ պէտք է լայն չափով, որչափ կարելի է, պահպանուի Սէվրի դաշնագիրը և ինչիւրի կառավարութեան երաշխաւորութիւններ ստացուին Կիլիկիայի հայ ժողովուրդին համար:

Տ. Ահարոնեան բողոքեց Երևանի նախորդ կառավարութեան և թիւրք ազգայնական ներկայացուցիչներին միջև վերջերս կնքուած դաշնագրին գէժ որի համեմատ կարսն ու Արտահանը կը վերագրանուին թիւրք. քիւրտ. Հերքեց դաշնագրին զօրութիւնը որ չէ վաւերացուած: Երկրորդ գումարում մը տեղի

ունեցաւ կէսօրին Այս անգամ հրա-
ւիրուած էին թիւրք պատուիրակ
ները Հայաստանի և Քիւրտիստանի
մասին խօսելու:

Պէքեր Սամի պէյ, ըսաւ թէ
Քիւրտերը Սէվրի դաշնագրին մէջ
յիշուած տեղական ինքնավարութեան
ծրագրէն առաջ, արդէն շատ մը
ներկայացուցիչներ ունեցած են
էնկիւրիի Ազգային ժողովին մէջ և
երբէք փափաք յայտնած չեն ազ-
գային անկախ գոյութեան մը: Էն-
կիւրիի կառավարութիւնը իր Սահ-
մանարութեան մէջ տեղական ինք
նավարութեան լայն բաժին մը տուած
է Քիւրտերին ինչպէս և ուրիշ ազ-
գութիւններին և բնաւ պատճառ մը
չկայ ենթադրելու թէ Քիւրտերը
զոհ չեն իրենց կացութեան:

Գալով Հայաստանի, Լորտ Գըր-
զըն յայտարարեց թիւրք պատուի-
րակութեան որ թէպէտ Սան Բէժօի
դաշնագրի ստորագրուելէն ի վեր
հանգամանքները փոխուած են որոշ
չափով մը, բայց միացեալ և տեա-
կան Հայաստան մը կազմելու պար-
տականութիւնը այնպիսի պարտա-
կանութիւններէ մին է որ մեծ տէ-
րութիւնները պայն լքելու ամենա-
թեւեռն են թէ ոչ միայն Հայերին, այլ
և փոքր-Ասիայի մէջ թիւրք կառա-
վարութեան շահերին տեսակէտով
կարեւոր է որ ամէն կողմերէն ըն-
դունուած սահմանադրուի մը որոշուի,
որի համեմատ Հայաստանի վերա-
դարձուին այն գաւառները որոնք
իրմէ առնուած են վերջերս և Հա-
յաստան կարենայ իր անգործութիւ-
նը ապահովող սպառնալիքներէ մը
վայելի:

Իսկ կիլիկիայի Հայերին համար,
Ֆրանսական պատուիրակութեան կող-
մէն Տ. Պէրթըլօ վերստին յայտա-
բարեց Ֆրանսացիներին դիտաւորու-
թիւնը թէ կիլիկիայի զինուորական
գրաւուած դադրեցուցած առան-
պէտք է որ թիւրքի ալդ մասին
մէջ Հայերի վիճակին և շահերի
պաշտպանութեան համար երաշխա-
ւորութիւններ ստացած լինին:

Ժողովը որոշեց որ Սէվրի դաշ-
նագրի Քիւրտիստանի և Հայաստանի
վերաբերեալ պայմաններին մէջ վեր-
ջին դէպքերի լոյսով կարելի տես-
նուած փոփոխութեան մասին որոշ
առաջարկներ ներկայացուին Գերա-
զոյն խորհուրդին:

Լոնտոնէն հեռագրուած է Հաւասի
գործակալութեան թէ փետրվար 26ի
շաբաթ օրի զլիսաւոր եղելութիւնն
է Ֆրանսացի պատուիրակներ Տ.Տ.
Լուէօրի, Պէրթըլօի և Քամէրէրի
կիսապաշտօնապէս բանակցութիւնը
թիւրք պատուիրակութեան պետ Պէ-
քեր Սամի պէյի հետ: Իրենց խօ-

սակցութիւնը եղաւ մասնաւորապէս
ասոր վրայ թէ ի՞նչ պայմաններով
կրնան իրագործուիլ կիլիկիայի խա-
ղաղացումը և թիւրք զօրքերէ դա-
տարկուիլը, որմէ յետոյ միայն պիտի
կրնան Ֆրանսական զօրքերը քաշ-
ւիլ անկէ: Տեսութիւնների փոխա-
նակութեան միջոցին, էնկիւրիի կա-
ռավարութեան ներկայացուցիչը սա-
տիկ փափաք ցոյց տուեր է արագ և
տեական կերպով լուծելու համար
այդ խնդիրը և գնահատեր է Ֆրան-
սայի ցոյց տուած հաշտարար տրա-
մադրութիւնները: Բայց բանակցու-
թիւնը ոչ մի որոշ եզրակացութեան
չէ յանգած նոյն օր: Արդէն թիւրք
պատուիրակութիւնը էնկիւրիէն գա-
լիք թողտուութեան կը ոպասէ յայ-
տարարելու համար թէ Սէվրի դաշ-
նագրի բոլոր պայմանները կընդու-
նի, ի բաց առեալ Զմիռնի և արևե-
լեան թրակիայի վերաբերեալ պայ-
մանները որոնց վիճակը պիտի որոշ-
ւի միջազգային հարցաքննիչ յանձ-
նաժողովին բերելիք տեղեկութիւն-
ներէն յետոյ:

Հեռագրով գալիք այդ արտօնու-
թեան ուշանալուն հետեանքով, էն-
կիւրիի պատուիրակութեան մասնա-
գէտներէն մի քանին Լոնտոնէն մեկ-
նած են թիւրքի վերադառնալու
համար: Միւսները կը մնան հոն,
շարունակելու համար կիլիկիայի մա-
սին Ֆրանսական պատուիրակութեան
հետ սկսուած խօսակցութիւնները:

ԼՈՆՏՈՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՍԵՎՐԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻ

Անցած ուրբաթ կէսօրէն յետոյ
ժամը 4ին խորհրդաժողովի նիստին
հրաւիրուեցաւ յոյն պատուիրակու-
թիւնը որ յայտարարեց հետեւեալը.

«Շէյքն կառավարութիւնը Ազգային
ժողովի քուէին ենթարկեց խորհրդաժո-
ղովին այն առաջարկը որ դուք բարեհա-
մեցաք ինձի հաղորդել Զմիռնի և Թրակիա
հարցաքննիչ յանձնաժողով մը ղրկելու
նկատմամբ:

Բոլոր կուսակցութիւնները պետերին եւ
թրակիայի երեսփոխաններին խօսած հա-
ւերէն յետոյ, Ազգային ժողովը մեծ պե-
տութիւններին համար իր երախտագի-
տութիւնն ու յարգանքը նորէն յայտարա-
րելով մէկտեղ, իր քուէին ենթարկուած
առաջարկին դէմ արտայայտուեցաւ միա-
ձայնութեամբ: Արդարեւ, խորհրդաժո-
ղովին միջազգային յանձնաժողով մը ղր-
կելու վերաբերեալ առաջարկը ընդունելու
անկարելիութեան մէջ կը գտնուի Յու-
նաստան որովհետեւ այդ պիտի նշանակէր
թէ Յունաստան կը լքէ այն իրաւունքները
որ յոյն ազգին եւ իր մեծ դաշնակիցների
միասին կատարած անթիւ զոհողութիւն-
ները հաստատած են արդէն եւ Սէվրի
դաշնագրին այ նուիրագործած է գանձը
միջազգային տեսակէտով: Այդ առաջարկը
կը պահանջէ Յունաստանէն նախապէս
ստորագրելու առանց իր մասնակցութեան
տրուելիք որոշումների այնպիսի խնդիր-
ների վրայ որոնք սակայն ազգային առաջ-
նակարգ կարեւորութիւն ունին Յունաս-
տանի համար:

Հարկ կը համարիմ մի անգամ եւս
յայտարարել թէ յոյն կառավարութեան
փափաքն է նպաստել Արեւելքի մէջ
կարգուկանոնի եւ խաղաղութեան ամրա-
պնդմանը ամենակարճ պայմանաւորի
մը մէջ: Այդ տեսակէտով՝ ես գիտմաս-
նաւորապէս երջանիկ պիտի համարէի եթէ
կարենայի իմ կառավարութեան հաղորդել
ոեւէ արդարացի առաջարկ որ խոր-
հրդաժողովը բարեհաճէր ընել, այս ընդ-
հանուր փափաքին իրագործմանը հասնե-
լու նպատակով:

Ժամը 4½ին ներս մտցուեցաւ թիւրք
պատուիրակութիւնը որ հետեւեալը
յայտարարեց.

«Թիւրքիայի Ազգային մեծ ժողովի
պատուիրակութիւնը, էնկիւրիէն իր
ստացած հրահանգներին համաձայն,
պատիւ ունի Գերագոյն խորհուրդին
իմացնելու հետեւեալը.

«Ազգային ժողովը կը հաստատէ թէ
կընդունի 1921 փետրվար 25ին իր պատ-
ւիրակների բանաձեւած կերպով հարցա-
քննութիւն մը որ միջազգային յանձնաժո-
ղով մը պէտք է կատարէ Զմիռնի վիլա-
յէի եւ Թրակիայի երկրամասերին մէջ:
Որպէսզի կարելի լինի այդ հարցաքննու-
թիւնը բոլորովին արդարութեամբ եւ
առանց ոեւէ ճնշման կատարուիլ ինչպէս
բարեհաճած է խոստանալ Գերագոյն
խորհուրդը, Ազգային մեծ ժողովը կը
խորհի թէ պէտք է այն կատարուի դաշ-
նակից իշխանութիւնների ուղղակի հսկո-
ւութեան եւ իրական հակաշէյն տակ:
Այդ շատ կարեւոր է մասնաւոր անոր
համար որ թիւրք պատուիրակութիւնը
հեռագրով տեղեկութիւն ստացած է
վերջերս թէ յոյն իշխանութիւնները իրենց
գրաւած երկրամասերի մէջ իսկապէս ներքին
ընդհանրութեամբ կուտան երեք յոյն վար-
չութեան պահպանման նպատակով յայ-
տարարութիւններ: Այդպիսի դէպքեր
պատահած են յատկապէս Զմիռնի, Սա-
լիկի, Գասապի, Ալաշէհի, Ամէտլի
մէջ եւ Թրակիայի գանազան տեղերը: Ազ-
գային մեծ ժողովը կը յայտարարէ թէ
պատրաստ է ընդունելու Սէվրի դաշնա-
գրի միւս տրամադրութիւնները երբ ա-
տուր կը յարմարուին ազատ եւ անկախ
թիւրքի մը գոյութեան անհրաժեշտ
պայմաններին:

Գերագոյն խորհուրդը հարկ դատած
լինելով քննել հոգային ուրիշ խնդիրների
վերաբերեալ տրամադրութիւնները, մաս-
նաւորապէս Հայաստանի եւ Քիւրտիստանի
վերաբերեալները, եւ միանգամայն բա-
րեհաճած լինելով իր արդարասիրական
ոգով քննել դաշնագրին ուրիշ պայման-
ներն ալ, թիւրք պատուիրակութիւնը կա-
տարեալ վստահութիւն ունի թէ խնդիրն
վրայ խոր ուսումնասիրութիւն մը պիտի
դիւրացնէ արդարացի կարգադրութեան
մը յանգելու ետեւան կետերին վրայ:

Գերագոյն ժողովը երկու պատ-
ւիրակութիւնների յայտարարու-
թիւնները լսելէ յետոյ, որոշեց քըն-
նութեան առնել արեւելեան խնդիրը
ուրիշ նիստի մը մէջ որ հաւանորէն
պիտի գումարուի այսօր (չորեքշաբ-
թի): Կըսուի թէ ներկայ հանգա-
մանքների մէջ քննիչ յանձնաժողով
մը չպիտի ղրկուի Զմիռնի ու Թրա-
կիա:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի Հանրապետութեան Փա-
րիզի Պատուիրակութենէն հաղորդուած է
մեզ մարտ 1 ամսաթիւ հետեւեալ պաշ-
տօնական գեղոյցը.

Պաշտօնական երկու հեռագիրներ,
փետրվար 22 թուականով և օրինա-
ւոր կառավարութեան վարչապետ Տ.
Վրացեանէ ստորագրուած, կը հաս-
տատեն որ Հայաստանի մէջ խորհրդ-
ային (սովիէդիկ) կառավարութիւնը
տապալուած է զօրաբանակին, ժողո-
վրդին և բոլոր հայ կուսակցութիւն-
ների համագործակցութեամբ:

ԼՈՒՐԵՐ ՓԱՐԻԶԷՆ

Փարիզ, 2 մարտ 1921

Հայաստանի Հանրապետութեան նախ-
կին վարչապետ պ. Ս. Խաչատրեան եւ
ներքին գործերու նախկին նախարար Ս.
Արարատեան Փարիզէն անցնելով Լոնտոն
մեկնեցան:

Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը ստացած է
Երեւանէն վարչապետ պ. Վրացեանէ
հեռագիր մը, որուն մէջ կըսուի թէ Բա-
նակին, ժողովուրդին եւ բոլոր կուսակ-
ցութիւններու կամքով տապալեցին պո-
շէիկ կառավարութիւնը եւ հաստատե-
ցին նոր դահլիճ: Որոշած ենք մեր բոլոր
ոյժով պայքարել Սովիէտներու դէմ:

Այս հեռագրէն բացայայտ կերելի թէ
Վրացեան կազմած է նոր դահլիճ մը ոչ-
պոշէիկ տարրերէ եւ քանի որ բոլոր
կուսակցութիւնները համաձայն եղած են
ստոր, կենսադրուի թէ բոլոր կուսակ-
ցութիւնները մաս կը կազմեն նախարա-
րութեան:

ՋԱՐԵԶ

ՆԱՄԱԿ ԻՏՈՒԹԻՒՆ

Բատովա, 3 մարտ 1921

Իտալիոյ Հայ Ուս. Միութեան
օգտակարութիւնը

Իտալիոյ Հայ Ուս. Միութեան Բառմա-
նակներէն Հայ Ուս. Միութեան նը-
ազահանգէսի մը մէջ յաղորդած է երաժը-
տութեան առնուած հայկական երգեր եւ
նուագի տալ Վեռտի գեղեցիկ սը-
րահին մէջ հաւաքուած հոծ բազմութեան
մը առջև որ յոյժ համակրանքով և յուզ-
մունքով լսեր և բուն ծափահարեր է:

Ոչ ծուղ բերկրալի է նաև իմացել որ
Իտալիոյ Հայ Ուս. Միութիւնը վաճառ-
ական և հողագործական չբաւոր ուսա-
նողներու համար Իտալիոյ նախարարութե-
նէն ընձեռած է դպրոցական տուրքերէ
զերծ ծախս չնորհը:

ՏԻԼԶԻ

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿՈՄԻՏԵԱՎԱՐ ԿԱՐԴԱՊԵՏԻՆ

Մեծանուն վարպետին Փարիզ
գալէն ի վեր զանազան կարծիքներ
կը յայտնուին իր մասին: Իրեն այ-
ցելովները երբ լաւ ընդունին
դուրսը կըսեն թէ վարդապետը
լաւացի է. իսկ եթէ ձեռնի սպառ-

նախքով կամ անտարբերութեամբ ընդունուին՝ ճիշդ հակառակը կը տարածայնեն:

Զինք խնամող բժիշկներու կարծիքներն ալ մեզ չեն գոհացներ, որովհետեւ ատենք պատասխաններ են՝ հիւանդին բարեկամները հանդարտեցնելու համար պատրաստ ւած:

Կոմիտաս վարդապետի ամենէն մտերիմ և սիրելի բարեկամը, յայտնի նկարիչ պ. Փանոս Թէրլեմէզեան, այցելեց վարդապետին և իր տեսակցութիւնը և տպագրութիւնը մեր խնդրանքին վրայ գրաւոր տուաւ մեզի: Խօսքը կուտունք ուրեմն իրեն:

— Տօնական մի առաւօտ ուղեցի Կոմիտաս վ. ի հետ անցկացնել: Իր բնակութեան վայրը — որ Փարիզէն դուրս է — հասնելուս պէս, ծառայողի հետ միասին իր սենեակը մտայ. պտուկած էր, վերցատկեց, ես ալ իր վզով ցատկեցի ու ըսկսեցի համբուրել զինք: Նա երեսներս բռնեց և փաղաքական տպասկներ տալով ըսաւ « Եկուր քեզ ծնծծմ, եկուր քեզ ծծծծմ »: Ետոյ «նստի՛ր» ըսաւ, ու ինք իր առողջ ու աշխոյժ մարմնով ոտքի մնաց և սկսեցինք խօսակցել: Նախ իրեն դիմեցի ըսելով.

— Գիտեմ, չափազանց վշտացած ես մարդերէն. իրաւունք ունիս, ես ալ վշտացած եմ. բայց չի կարելի յաւիտենապէս քէն պահել. մենք բոլորս անհամբեր քեզ ենք սպասում:

Բայց նա բառերի ստուգաբանութիւն և փիլիսոփայութիւն միշտ մէջ կը խառնէր. հետզհետէ սակայն աւելի լրջացաւ. Նկարչութեան մասին ըսաւ. « Գէտք չէ միայն լոյս և բնութիւն »: Թորքի և Հայի հայրենիքի մասին իմ ըրած խօսքերիս անտարբեր մնաց: Առաջարկեցի միասին երթալ Սեան.

— Ի՞նչ ընեմ այնտեղ » ըսաւ: Էջմիածնի մասին ալ անտարբեր մնաց:

— Գնանք դուրս, ման գանք, ըսի: « Այս տեղ շատ լաւ է » ըսաւ: Յետոյ կեանքի և մահուան մասին խօսակցելիս, ըսաւ որ մահը գոյութիւն չունի և անմիջապէս սենեակի դուռը բանալով ըսաւ — Արեւիկա գերեզման չէ, հապա ի՞նչ է: Հանդարտեցնելէ վերջ ըսի. — Դնամ, չձանձրացնեմ: — Չէ, նստեր ես, նստի՛ր, էլ ո՛ր ես գնում: — Ըսի որ բարեկամներէս մին պիտի բերեմ քեզի որ հոս գերասանութիւն կը սորվի:

— Չէ, ինչի՞ է պէտք այդ արուեստը: Եւ Ազաթանգեղոսէն քանի մը խօսք մէջ բերաւ և երբ խրթին գրաւոր ըլլաւուն կը մտածէի, նա անմիջապէս թարգմանեց. — « Խոզեր երբ աղբալի մէջ կը լողան, կը կարծեն որ լաւ լողանք մը կընեն »:

Խօսեցի իր աշակերտներէ մասին, ուրախացաւ որ եկեր կը սովորին: Հարցրի, հայ երաժշտութիւն լաւ է թէ եւրոպական. — « Երբայ, (բարկացած) դու ուզում ես ծիրանից դեղձի համ առնել, ան իր տեղ, միւս իր »: Հարցրի որ կերպե՞ս. ըսաւ այո. Դէ Կոմիտաս լան, մի բան երգիր ինձ համար: — Չէ, ես միայն ինձ համար կերպեմ և շատ կամաց »:

Մի կէս ժամ ալ դէսից դէնից խօսելիս, յանկարծ խռովեց, դուռը բացաւ և գնաց երես փակցրեց պատուհանին ու ալ չխօսեց: Հագուեցի ու մնաւ բարեւ ըսի և առանց պատասխան ստանալու գուրս ելայ: Հիւանդանոցի բժշկին դիմեցի, նա ըսաւ որ ըստ իս անյուսալի է իր առողջութիւնը. տարէ՛ք մի հայ վանք ուր հանգիստ ժամանակ անցկացնի այնտեղ: Ըսի որ հիմա մեր երկրի վիճակը լաւ չէ: Այդ պարագային ամենալաւ տեղ հոս է, ըսաւ:

Հիմա որ որոշ գաղափար կազմեցինք վարդապետի վիճակին վրայ, կատարեալ և շուտափոյթ ապաքինում մաղթելով իրեն, չենք կրնար անտարբեր մնալ դէպի իր գործը:

Իր հինգ սաները այժմ Փարիզ կը գտնուին իրենց արուեստին կա. տարեկագործումին նուիրուելու հաս. տատ մտադրութեամբ:

Վաղը անոնք հինգ Կոմիտասներ պիտի դառնան ու վերածնող Հայաստանի մէջ կենդանի երգը պիտի տանին ուսուցանելու մատղաշ սերունդին:

Ուրախ ենք որ Փարիզի մէջ անոնք յաջողեցան իրենց շուրջ հաւաքել երիտասարդութիւնը և մօտ ատենէն առիթը պիտի տան Փարիզի հայ գաղութին հայրենի երգը լսելով հրճուելու:

Եւ երբ վաղը Կոմիտաս վարդապետ ապաքինած դառնայ մեր մէջ, ամենամեծ վարձատրութիւնը ստացած պիտի ըլլայ տեսնելով որ իր ցանած սերմերը հասկեր են արւատգրած և մարդիկ սորված են վերջապէս թէ

« Չարերը երգ չունին »:

ԶԱՐԵՀ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻԻՆԷՆ

Ընդհանուր Ժողով

Հրահրագիր

Կը խնդրուի Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան յարգու անդամներէն որ բարեհաճին ներկայ գտնուիլ Ընդհանուր Ընդհանուր Ժողովի Ժ. Նիստին, որ պիտի գումարուի 29 Ապրիլ 1921ի ուրբաթ օրը, ժամը 4ին (յ. մ.), Միութեան Կեդրոնատեղին, Գահիրէ, 33 Շարա Մատապէլ:

Ներկայիս կը ծանուցուի միանգամայն թէ այն պարագային որ առաջին անգամ օրինական մեծամասնութիւն չի գոյանայ, ներկայ երկրորդ հրաւերի համաձայն Նիստը օրինաւորապէս պիտի գումարուի 13 Մայիս 1921ի ուրբաթ օրը, նոյն ժամուն եւ նոյն վայրը:

Օրակարգ

1. — Տեղեկագիր 15րդ Տարեշրջանի (1920) եւ վաւերացում Հաշուեկշիռի:
2. — Առաջարկ Կեդր. Բարձր. Վարչութիւնը Բարիգ փոխադրելու:
3. — Ծրագիր Հիմնական Կանոնագրի փոփոխումներու:

Հ. Բ. Ը. Միութեան

Կեդր. Վարչ. Ժողով

Գահիրէ, 15 Փետրվար 1921

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

Անցեալ շաբաթ երկուշաբթի (փետրվ. 28) երեկոյ Պալոն Մատիւրի մէջ հայանպատ բանախօսութիւն մ'ըրաւ Փրանսացի բանաստեղծ Տ. Էմիլ Բիւնեօ: Կը նախագահէր ծանօթ փաստաբան Տիար Նիկոլա Էսդրէ որ Հայաստանի համար համակրական խօսքերով բացաւ ժողովը և խօսք տուաւ նախ Հայաստանի Հանրապետութեան Մարտիլի ներկայացուցիչ Տ. Տիգրան Մերգայեանցին: Տ. Մերգայեանց հայ ժողովրդի կեանքէն քաջութեան և տո-

կունութեան հիանալի գրուագներ մէջ բերելով ապացուցեց որ հայ ազգը չկրնար մեռնիլ և պիտի ապրի միշտ: Ապա Տ. Պրամ Թիւրապեան խօսեցաւ ոգևորուած ձառ մը և գրուածք բանախօս Տ. Է. Բիւնեօի արժանիքը:

Այնուհետև Տ. Բիւնեօ խիստ եռանդոտ և բուռն բանախօսութիւն մը ըրաւ, քննադատելով դիւանագիտութիւնը որ չէ կրցած պէտք եղածին պէս գնահատել Հայերի զոհողութիւնները և ապահովել անոնց իրեն անկախ պետութիւն մը ապրելու և բարգաւաճելու իրաւունքը:

Տ. Բիւնեօ բանախօսութենէն վերջ, նախագահ Տ. Էսդրէ Լոնտոնի Խորհրդա-ժողովին ղրկուելու համար բանաձև մը կարգաց որով ցանկութիւն կը յայտնուէր որ Ամբիլի դաշնագրի քննութեան ատեն յարգուին Հայերի իրաւունքները: Ներկայ բազմութիւնը որ կը բաղկանար Ֆրանսացիներէ և Հայերէ, միաձայնութեամբ իր հաւանութիւն յայտնեց այդ բանաձևին:

*

Տիար Եղիշէ և Տիկին Հայկանոյ Թոքոսեանի երկրորդ ազգական Ս. Բարբի մը կրտսերեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Կիրակի օր կնքահայրութեամբ Տիար Միսաք Գայթանեանի:

Մեր շնորհաւորութիւններ:

ԱԼԲԱՏԱԽԱՄԻ ՄԸ ՊԵՏԻՐ, ՄԱՐՍԷՅԷԼԻ ՄԷՋ

Մարտիլը անցուդարձի քաղաք մ'է, մանաւանդ Հայերուս համար: Վերջին եղբարկան տարիներէն վերապրող տարաբաղդ. հայութեան բեկորները որ շատ անգամ, առանց մտածելու, յոյսով միայն հոս կուգան Ամբիլիկա երթալու համար, անոնցմէ ոմպնք աչքի հիւանդութիւն ունենալով կսպասեն, իսկ շատ շատեր դրամի պակասութեան պատճառաւ ամիսներ կը մնան պանդոկ կոչուած աղտոտ շէնքերու մէջ ուր զանազան հիւանդութիւնները չէ որ կը պակսին մաքրութենէն ցատու Այս խեղճերը իրենց ազգակիցները ունենալով Ամբիլիկա, դրամի կսպասեն այստեղ. երեակայեցէք որ անոնք անախաճեղի գրութեան մատնուած կենդանի մեռելներ են որ կը տառապին. հայրենիքի մաքուր օդէն ու ջուրէն իրենց անունը առած այս խեղճերը հոս ամէն բանէ զրկուած են:

Խոստովանելու է որ այս կարգի գաղթականներէն շատ քիչերն են որ գաղութին անհանգստութիւն կը պատճառեն նիւթապէս կամ բարոյա. պէս: Իսկ միւս կողմէ ամէն օր կը տեսնաւ որ մէկը Պոլիսէն եկեր Բարիզ մնացեր է ժամանակ մը գործելու յոյսով, հոն բաւական մնալէ յետոյ, յուսահատեալ ու վերջապէս Պատուիրակութիւններէ մէկին կամ միւսին աշակցութեամբը Մարտիլ վերադարձեր է, զինուած բնակաւ, նաբար յանձնարարականով մը, Պոլիս երթալու ծախքերը հոգալու համար: Այն կսկսի հոս դիմել պաշտօնական մարմիններու որոնք դժ-

բաղդաբար գոյութիւն չունին, բացի Հ. Հանր. Պատուիրակութեան ներկայացուցիչ Տիար Տ. Միւրգայ. եանցէ որուն ազնիւ տրամադրութիւնները արդէն ծանօթ են: Սա ալ գաղութին կը զրկէ յանձնարարականով մը. կը խոստովանինք որ նախապէս ինք կարճանագրուի ա. մենամեծ չափով, ուրիշներուն օրի. նակ ըլլալու համար: Ուրախ ենք յայտնելու որ վերջերս հոգաբար ձուլութիւն ալ սկսած է նոյն օրինա. կին հետեւի, այսինքն յանձնարարա. կաններ տալով, Հետեւեալը ի՞նչ կըլլայ. խեղճ մարդը թուղթը ձեռքը գրասենեակէ գրասենեակ, խանութէ խանութ, շատ անգամ տունէ տուն պտըտելու ստիպուած է: Մարդիկ որոնք Մարտիլը չեն ճանչնար, շուտով կը վհատին քանի մը ծանօթներու դիմելէ յետոյ. և ամէն անոնք որ այդ խեղճին 5 կամ 10 ֆր. պիտի տան, կսկսին իրենց ցաւերը պատ. մել, այնպէս որ այդպիսիներէ մին ինք. ծի կըսէր անցեալները թէ երբ բարե. կեցիկ ազգայինի մը գրասենեակը գացի, այնչափ լացաւ որ քիչ մնաց մինչև հոն հաւաքած դրամս հանէի իրեն տուի:

Բայց այսպէս չկրնար տեսիլ. դար. ման մը պէտք է արմատական ըլլայ: Ես խորհուրդ կուտայի տեղւոյս հո. գետը հովիւ Արթ. Մատթէոս քհնյ. Հէքիմեանի որ իրեն հետ առնելով մատրան հոգաբարձութիւնը, Աղ. քատախնամի մարմին մը ընտրէին իրենց կողքին և հսկողութեան տակ. իսկ երբ այդ մարմինը ստեղծուի, հասոյթի հետեւալ միջոցներու վրայ կարելի է խորհել:

Ա). Մարտիլաբնակ Աղգայիներ. բու վրայ պարտք դնել որոշ գումար մը վճարելու տարեկան ինչպէս որ կը դրուի մատրան մատակարարութեան համար:

Բ). Մկրտութեան, պատկի և թագ. ման արարողութիւններէն առանձին տուրք պահանջել ինչ որ կընեն հայ. բնիկքի մէջ:

Գ). Եկեղեցին ամէն տօն օրերը Աղքատախնամը իր պնակը կուռն. նալ գուրսը և նուէրներ կընդունի աղգայիներէն:

Դ). Գանձանակներ ցրուել եկեղեցիին, հիւպատոսարանը, պանդոկները:

Ես հաւատացած եմ որ միակ միջոցն է այս օր կարելի է գործածել, ամեն անհաճոյ դէպքերու առջիւր առնելու համար. այն ատեն աղքատ. ները փոխանակ ասդին անդին դի. մելու, ուղղակի կը դիմեն Աղքատա. խնամին որ իր կարգին ստուգելէ յետոյ թէ իրեն դիմողը իսկապէս կարեկցութեան արժանի է, կօզնէ անոր որոշ չափով մը, որովհետեւ շատ անգամ կը պատահի որ մեր տուած գրաւները սրճարաններու և զբօսա. վայրերու մէջ կը ծախսուին:

Եթէ Տէր Հայրը ուզէ այդ գործը զրուի հանել, որուն տարակոյս չունիմ քանի որ օրուան պահանջն է, ի մօտոյ ընտրելու համար Մարտիկի Աղբատանամը, ես այժմէն կը խոստանամ իմ միանուագ նուէրս տարեկան հինգ հարիւր (500) ֆր. որով աւելի շահաւոր կենամ քան թէ այժմ ամէն օր այցելուներու մանր մունը վճարուանքովս:

Գ. ՇԱՀԱՍԹԵԱՆ
Մարտի 4 մարտ
1921

ՈՆՏՈՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎՐ
ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Լոնտոնի Խորհրդաժողովին զըրկուած գերման պատուիրակութեան պետը, արտաքին գործերի նախարար Տօքթօր Սիմոն, Գերմանիայի վճարելիք գումարների մասին վէրսայի Խորհրդաժողովի յունվար 29ի որոշումներին դէմ այնպիսի առարկութիւններ ըրաւ և Գերմանիայի այդչափ դրամ վճարելու անկարողութիւնը փաստաբանելով այնպիսի հակառակարկներ ներկայացուց որ Խորհրդաժողովի բոլոր անդամներն ալ ատենք բոլորովին անընդունելի և մինչև անգամ վիճաբանութեան ենթարկելու անյարմար համարելով, որոշեցին վերջնագիր մը զրկել գերման կառավարութեան, պայմանաժամ աւելով որ մինչև մարտ 7ի (երկուշաբթի) կէսօրը իր հաւանութիւն տայ Խորհրդաժողովի որոշած պայմաններին. ապա թէ ոչ, իր մերժման փոխարինութիւններ պիտի գործադրուին: Վերջնագիրը զրկուած է արդէն որ եթէ անպատասխանի մնայ կամ մերժողական պատասխան տրուի, որոշուած խոստովանները պիտի գործադրուին, այսինքն գերմանական մի քանի քաղաքների առժայանակեայ զբաւում, ինչ ինչ տուրքերի հաւաքում և այլն:

Տօքթ. Սիմոն վճարումների խնդրին համար դարձեալ Գերմանիայի անկարողութիւնը փաստաբանելով մերժած է Լոնտոնի Խորհրդաժողովին առաջարկները: Ուստի բանակցութիւնները խզուելով, հրաման տրուած է Ռէնի զօրաբանակի հրամանատար զօրավար Տրկուսին, որի ընդհանուր հրամանատարութեան տակ կը գտնուին ֆրանսացի, անգլիացի և պէլժ զօրքեր գործադրելու Խորհրդաժողովին որոշումները, յառաջանալով և զբաւելով գերմանական Տրևալտոֆ, Բիւհորդ և Տիւիսպուրկ քաղաքները:

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՄԻՍՅԵԱԼ ՆՈՂԱՆԳՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԻՒՆԸ

Անցած ուրբաթ օր, մարտ 4, Միացեալ-Նահանգների նախագահ Տ. Ուիլսոն իր պաշտօնը լրանալով մեկնեցաւ Սպիտակ տունէն և իրեն

յաջորդեց այնտեղ Տ. Ուիլսոն Հարտին, Միացեալ-Նահանգների 29րդ նախագահը որ ընտրուած է անցած տարի նոյեմբերին: Տիւրք և Տիւրքի Ուիլսոն և Տիւրք և Տիւրքի Հարտին կ'սիրալի տեսակցութիւն մը ունենան իրար հետ:

Տ. Հարտինը զնայ կապիտոլ ուր սովորական արարողութեամբ երգում ըրաւ Սահմանադրութիւնը յարգելու համար և իր գործելու ծրագիրը պատգամադրով մը յայտարարեց:

ՎՐԱՍՏԱՆ

Կ.պօլէն փետրվ. 27ին հեռագրած է Փարիզի «Դան» թերթին թղթակիցը. «Վրաստանի կացութիւնը ճգնաժամային է: Թիֆլիս գրաւուած է եղբի պօլէվիզներէն: Ժողովուրդը կը փախչի կը լեցուի Պաթում: Թիւրք զօրքերն ալ կը յառաջանան դէպի Պաթում»:

— Կ.պօլէն նոյն թուականով հեռագրած են Հաւասի գործակալութեան. «Կարմիր զօրքերին Թիֆլիսը գրաւած լինելը հաստատուած է այսօր: Վրաստանի կառավարութիւնը, վարչական պաշտօնեայնեքը և օտար գաղութները քաղուած են Քութայի և Պաթում: Վրացի զօրքերը ձախողութիւն մը կրեցին Կակրիի և Սուխումի միջև: Բօզի քաղաքը սպառնալիքի ենթարկուած է»:

Ուրիշ հեռագիր մ'ալ կրէ թէ պօլէվիզները որոնք Բօթի կը սպառնան, Կակրիի և Սուխումի միջև գտնուած Սև ծովի բերքերը առեր են եղբի:

— Լոնտոնէն կը հաղորդեն. «Վրաստանէն առնուած վերջին լուրերին նայելով, վրացիական զօրաբանակը Թիֆլիսը պարպելէ յետոյ 20 հազարամէրի չափ հեռու քաղուած է անկէ: Թիֆլիսը պօլէվիզներէն առնուած և կողոպտուած լինելուն հետեւանքով, Թիֆլիսի ժողովուրդը սկսած է փախչիլ և առաջին փախստականները հասած են Կ.պօլիս»:

ՉՈՆԱՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիպրոս կղզիի Յրէնդարական ժողովի յոյն անդամները որոնք ժողովին մեծամասնութիւնը կը կազմեն հրաժարական տուեր են, բողոքելու համար կղզիին Յունաստանի չյանձնուելուն դէմ:

— Գաշիւէնէն մարտ 1ին տրուած հեռագրի մը համեմատ, այնտեղի ընդհանրապէս իրազեկ եղող չընթանակներին մէջ կը խօսուի թէ Հիւսիսի թագաւորը տեղեկացուցեր է անգլիական կառավարութեան որ մտադիր է հրաժարիլ իր գահէն եթէ մինչև մարտ ամսի վերջը գոհացում չտրուի իր արդարացի պահանջներին:

— Մօնդէնէկրօի Նիքոլա (Նիքիթա Բէդրովիչ) թագաւորը մեռաւ Նիսի մէջ: 80 տարեկան էր: Երբ գերմանական և աւստրիական զօրաբանակները գրաւեցին Մօնդէնէկրօն, ինք ստիպուեցաւ Ֆրանսա պատանելու ուր կը մնար ցարդ: Մօնդէնէկրօի երկիրներին Սերպիայի հետ միացուելուն դէմ շատ անգամ բողոքագրիւններ զրկեց զանակից տէրութիւններին և կը յուսար իր փետայի՝ Խալիլի թագաւորին ապրեցութեան շնորհով շահիլ իր դատը և վերստանալ իր գահը, բայց ապարդիւն մնացին իր ջանքեր. եւրոպական դիւանագիտութիւնը լաւագոյն համարեց Մօնդէնէկրօին Սերպիայի կցուելով զօրանալը:

ՆՈՐ ՍՏՅՈՒՄԸ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ստացանք ՇԻՐԱԿ առեւտրական, տնտեսական եւ ցարտարարութեական շաքանածերի Ս. եւ Բ. Թիւրք, Տոն բովանդակութեամբ, գունաւոր կողքով եւ շքեղ տպագրութեամբ:

Ս.յս հանդէսը որ կուգայ կարեւոր պակաս մը լրացնել մեր մէջ, անհրաժեշտ է ամեն վաճառականի, արհեստաւորի եւ գործի մարդոց որոնք կրնան մեծապէս օգտուիլ անկէ:

Տարեկան բաժնորդագինն է արտասահմանի համար 50 ֆրանգ, վեցամսեայն 30 ֆր.: Սմերիկայի համար տարեկան 5 տլ. վեցամսեայ 3 տլ.: Հասցէ Direction de la revue arménienne «Chirag», Avenue Bab Ali, rue Eboussoud, Imprimerie Kéchichian. Constantinople.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻ ՄԵԶ ՄՕՏ
Կարսպետ Պալեօգլան

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Փարիզի «Վերածնունդ» թերթի տնօրինութիւնը կը խնդրէ իր բաժանարդներէն անյապաղ իրեն հասցնել բաժնեգրիները որոնց անվճար մնալուն հետեւանքով ստիպւած էր իր հրատարակութիւնը դադարեցնել: 16, Bould. St. Denis. Paris.

ՀԱՅ ԲԺՒՇԿ
ՏԲԴ. Ս. ՄԵԼԻՔՈՆԵԱՆ

Հիւանդ կընդունի ամէն օր, բացի կիրակիէ, ժամը 4—6, Տրգ. Goutali դարմանատունը, 10, Cours Belsunce — Entrée — 1, rue de l'Arbre, Provençale դեղաբանին վրայ:

ԱՐՄԷՆԻԱ, ԱՐՄԷՆԻԱ, ԱՐՄԷՆԻԱ

Անվերսի ԱՐՄԷՆԻԱ սիկարէթի ծանօթ գործատունը, համաձայնած ըլլալով Ֆրանսական Ռէժիմի հետ, սկսած է իր սիկարէթները Ֆրանսա ներմուծել: Հետեւաբար կը յաճախարարուի մեր բոլոր հայրենակիցներուն ծիւղ ԱՐՄԷՆԻԱ սիկարէթները, որոնք թէ՛ իրենց տեսակի ազնուութիւնով եւ թէ՛ գինեւոր դիւրամատչելիութիւնով արժանի են հայ շրջանակներու ջերմագին ընդունելութեան:

Արեւելեան ամենաընտիր ծխախոտով պատրաստուած

Արմէնիա սիկարէթ 20նոց տուփը՝ 4,80 ֆր.
Արմէնիկեան Մարիամի տեսակ
Արմէնիա Անի 20նոց տուփը՝ 3,60 ֆր.
Կրնաք հայնայնի Ֆրանսայի բոլոր սիկարէթի գլխաւոր վաճառատուններէն:

ՀԱՅ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐԻ ՆԿԱՐԵՆԵՐՈՎ
ԲԱՐԴ ՓՈՍԴԱՆԵՐ

Խալիլի Հայ Ուսանողական Միութիւնը զեղեցիկ զապաւարն ունեցած է Հայ անուանի գործիչների պատկերներով քարդ-փողալներ հրապարակ հանելու որպէսզի ժողովուրդը՝ զանոնք աւելի յաճախ իր աչքի և մտքի առջև ունենայ:

Հետեւալ 16 քարդ-փողալները կարելի է ստանալ նաեւ Արմէնիայի գրասենեակէն.

1. Աղամեան (դերասան). — 2. Ալիշան Հ. Ղ. — 3. Ահարոնեան Ա. — 4. Անդրանիկ (զօրավար). — 5. Աւանի հայ գրագէտներ Րաֆֆի, Նալբանդեան, Պէշիքմաշեան, Գ. Արծրունի, Ալիշան, Խրիմեան, Գամառ-Փամիսպ, Ս. Նազարեան, Խ. Աբովեան, ամէնքը մէկտեղ մէկ քարտի վրայ). — 6. Դաւիթեան (ընթերցանութիւն). — 7. Զօհրապ Գ. — 8. Խրիմեան Հայրիկ. — 9. Կոմիտաս վրդապ. — 10. Նուպար Պօղոս փաշա. — 11. Պէշիքմաշեան. — 12. Սիմոն. — 13. Վարուժան: — 14. Տիկին Վիքտորիա Աղանուր (բանաստեղծ). — 15. Տիկին Հրաչեայ (դերասան). — 16. Ա. Խատիսեան. — 17. Է. Ակունի (խաչատուր Մարութեան). — 18. Վարդգէս. — 19. Հ. Ս. Երմեան. — 20. Զօրավար Բագրատունի. — 21. Զօրավար Ղորղանեան:

Մարտի 11 մէջ հատը 20անգամ Մարտի 11-էն դուրս 25 անգամ

Frédéric Macler. — LA MUSIQUE EN ARMENIE. Paris. 1917.

(1917 յունվար 26ին, Փարիզի Ecoles des Hautes Etudes Sociales մէջ, — 16, rue de la Sorbonne — հայ երաժշտութեան մասին բանախօսութիւն մ'ըրած է Արեւելեան երաժշտութեան մասին իր քննարկը: Ֆրանսիայի երաժշտութեան պատմական ու գրեթէ անհայտ Տ. Կոմիտաս վարդապետի անձամբ իրեն հաղորդած տեղեկութիւններէն:

Պէտք է տարածել այս գրքուկը ֆրանսագէտ Եւրոպացիներին մէջ, ցոյց տալու համար թէ Հայ ժողովուրդը ոչ միայն կոտորուող ժողովուրդ մը եղած է, այլ եւ իր ուսումնական յառաջդիմութեամբ եւ գեղարուեստով փայլած ու փայլող ժողովուրդ մը Արեւելքի մէջ): Գին 1,10 (1,30):

P. S. Jremian. — Nos Morts. 1917.

(Հայաստանի մարտիրոսութեան նկատմամբ Մ. Ս. Երեմեանի ֆրանսերէն բանաստեղծական մէկ գրութիւնն է որ շատ մը թերթերի և գրագէտների կողմէն ներողնեցող յիշատակութեան արժանացած է): Գին 0,50 անգամ. (0,60):

«ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅԱՆՇԱՐԱՐ

Արմէնիայի և տարեկան թիւերն ենք որոնք բոլորովին սպասած են, շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. Փրիմուշեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն զէնի 30ի չափ ամփոփուած են այս Յաշարարի մէջ որ ութու. ծալ դիւրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ: Գինն է 1 ֆր. և 40 անգամ:

Տարածելու համար մէկ անգամ 10 օրինակ զնոյն կը զրկենք 10 օրինակը, ապա հովազբուած ծրարով 10 ֆրանգի փոխարէն:

Haic & Belus. National Dram. Composed by M. J. Zorab. Calcutta. 1895. Գին 2,40 (2,50):

ՀԱՅԻՆ—ԻՄԵՐԻԱ
ՓԱՐՓՈՒՆԱԿԱՆ
ՖԱՐՍԵԿԼ

այեթէ Յապաթ Գ. Փոքրագլխեան
Le Gérant: François CARRIERE.
Marselle. — Imprimerie du Midi